

Η ΔΙΑΘΗΚΗ

ΤΑΝ ὁ Ἀνδρέας Φαρᾶς ἐγνώρισε τὴν Ἀγγελικήν, ἥτον ἀκόμη σπουδαστὴς τῆς Γλυπτικῆς εἰς τὸ Πολυτεχεῖον. Νέος καλοκαμωμένος, μόλις εἴκοσιν ἔτῶν, ἐπιμελής, μετρημένος εἰς ὅλα, μὲ τάλαντον ἀληθοῦς καλλιτέχνου, εἶχεν ἐλκύσει τὴν συμπάθειαν τοῦ κ. Καρποδίνη, τοῦ πατρὸς τῆς Ἀγγελικῆς, δστις τὸν ἐκάλει συγγά εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ ἡσθάνετο δι' αὐτὸν πατρικὴν στοργήν.

Ο κ. Καρποδίνης δὲν ἦτον ἐκ τῶν συνήθων ἀνθρώπων. Προικισμένος μὲ τόσα προτερήματα δσα καὶ ἐλαττώματα, ἥτον ὁ παραδοξότερος χαρακτὴρ τοῦ κόσμου. Ὁργίγιζετο ἀκρατήτως καὶ ἡγάπα μέχρι θυσίας. Τὰ προτερήματά του ὠφέλουν τοὺς φίλους του, τὰ ἐλαττώματα του ἔβλαπτον μόνον τὸν ἑαυτόν του. Δὲν ἦτο βεβαίως πλούσιος, ἀλλὰ δὲν ἦτο καὶ πτωχός. Εἶχεν οἰκονομήσει μερικὰ χρήματα κατὰ τὴν νεότητά του, τὰ ὃποια τώρα ἔδαπάνα σχιδύσαντας σχιδύσαντας σχιδύσαντας.

—Ἐννοῶ, ἔλεγε, νὰ τὰ ζήσω καλὰ τὰ λίγα χρόνια ποῦ μοῦ μένουν ἀκόμη. Θὰ καλοφάω καὶ θὰ καλοπιῶ. Ἡ Ἀγγελική μου εἶναι ἔμορφη καὶ θὰ βρεθῇ καλύτερος νὰ τὴν πάρῃ χωρὶς προϊκα, ὅπως ἐπῆρα ἐγὼ τὴν μητέρα της. Θέλω νὰ τὴν ἀγαπήση πρώτα ὁ ἀνδρας ποῦ θὰ τὴν πάρῃ.

Καὶ ἐκάλει εἰς γεύματα τοὺς φίλους του καὶ τοὺς συνήθοις κάθε βράδυ εἰς ἐσπερίδας εύθυμοτάτας.

Εἰς τὰ γεύματα καὶ εἰς τὰς ἐσπερίδας αὐτὰς παρευρίσκετο πολὺ συχνὰ καὶ ὁ Ἀνδρέας, δστις ἐθαύμαζε τὸ μουσικὸν τάλαντον τῆς Ἀγγελικῆς, μόλις δέκα ἔξι ἔτῶν τότε. Ἐκάθητο παρὰ τὸ κλειδοκύμβαλον, δσταν ἐκείνην ἀνέκρουε καὶ ἐνῷ ἐνόμιζεν ὅτι ἐνθουσιάζετο καὶ ἐμέθυεν ἀπὸ τας μελῳδίας καὶ τὰς ἀρμονίας τὰς ἀνερχομένας ἀπὸ τῶν πλήκτρων, ὡς ἐνθουσιασμός του αὐτὸς καὶ ἡ μέθη του εἶχον πράγματι ἀλλην ἀφοροῦν:

Τὴν χάριν τῶν κινήσεων τῆς Ἀγγελικῆς, τὸ βλέμμα της τὸ ἐκφραστικόν,
τὸ μειδίαρικά της τὸ θωπευτικώτατον.

Οπόταν ἡννόησεν ὅτι ἥρχισε νὰ ἥναι ἔρωτευμένος μὲ τὴν Ἀγγελικήν,
ἐκείνη ἥσθάνετο ἥδη πρὸς αὐτὸν τοσαύτην συμπάθειαν, ὥστε ὅταν ὁ
Ἀνδρέας ἀπουσίαζεν, ἡ εὐαίσθητος κόρη ἐνόμιζεν ὅτι καὶ αἱ γλυκύτεραι
καὶ αἱ περιπαθέστεραι ἀκόμη συμφωνίαι, τὰς ὅποιας τότε κατὰ γενικὴν
μόνον ἀπαίτησιν ἡναγκάζετο ν' ἀνακρούῃ, εὐρίσκοντο εἰς μεγίστην δια-
φωνίαν πρὸς τὸ αἰσθημά της. Παρόντα, ηὐχαριστεῖτο νὰ τὸν κυττάκην,
ἀπόντα, τὸν ἐσκέπτετο πολὺ συγνά. Τὰ βλέμματά της δμως καὶ αἱ
σκέψεις της εἶχον κάτι τὸ διόριστον καὶ δὲν ἐτόλμα ἀκόμη νὰ ὑποθέσῃ
ὅτι τὸν ἡγάπα τὸν ἄλλας τε δὲν εἶχεν εἰσέτι διευκρινισθῇ τίποτε ἐν ἑαυτῇ.
Εἰς τὰς ὄνειροπολήσεις της ἡ ἔννοια τοῦ ἔρωτος δὲν εἶχε λάθει ἀκόμη
μορφὴν καὶ ὡς ἀμορφὸς δὲν τῇ ἦτο καταληπτή. Ἐμελαγχόλα ἐνίστε
χωρὶς νὰ εἰξεύῃ διατὶ καὶ ἐνίστε πούθμει χωρὶς νὰ ἔχῃ λόγον.

Ο Ἀνδρέας ἐξ ἀλλου, δῆλη τὴν ἡμέραν μακράν της, μὲ τὴν σμίλην
εἰς τὴν χεῖρα, μὲ τὰ πρότυπα ἐνώπιόν του, ἀντέγραψε πολλάκις γραμ-
μάς, τὰς ὅποιας εἶχεν εἰς τὸν νοῦν του, καὶ αἱ ὅποιαι ὡμοίαζον πολὺ μὲ
τὰς γραμμὰς τῆς Ἀγγελικῆς. Ἡρέσκετο εἴτα νὰ τὰς παρατηρῇ ἐπὶ
μακρόν, νὰ τὰς συνδυάζῃ μὲ ἄλλας αἱ ὅποιαι ἔξελίσσοντο ἐν τῇ μνήμῃ
του καὶ ν' ἀναπολῇ οὕτω τὴν μορφήν της. Τότε ειργάζετο ὄνειροπολῶν.
Ἐνθυμεῖτο τὰς λέξεις της καὶ ἐνόμιζεν ὅτι ἥκουε τὴν φωνήν της, τὴν
ὅποιαν συνέχεε μὲ τὸν ἥχον τῶν πλήκτρων τοῦ κλειδοκυμβάλου της
καὶ προσεπάθει ἐκ τῶν λέξεων αὐτῶν, τῶν ἀθώων καὶ παιδικῶν, νὰ
ἔξαγάγῃ ἔννοιας διφορουμένας. Διότι ἡννόει τὴν πρὸς αὐτὸν ἴδιαιτέρων
κλίσιν τῆς Ἀγγελικῆς καὶ ἐν τῷ καλλιτεχνικῷ ἔγωγεν μῷ του ἐπλαττεν
ὄνειρα, μέλλον ὄλοκληρον.

Δὲν ἐτόλμα οὐχ ἦττον νὰ τῇ ἐκδηλώσῃ σαφέστερον τὸν ἔρωτά του,
ὅχι διότι ἐφοβεῖτο μὴ δὲν γείνῃ δεκτός, ἀλλὰ διότι ὁσάκις ἀπεφάσιζε—
καὶ τὸ ἀπεφάσιζε πολὺ συχνά—νὰ τῇ ἐκφρασθῇ, αἱ φράσεις του ἀνεκυ-
κῶντο ἀσυναρτήτως εἰς τὸν νοῦν του καὶ οὐδεμίᾳ ἥρχετο εἰς τὰ χεῖλα
του. Ἄδιάφορον δμως· ἥρκετο νὰ τὴν ἀγαπᾷ οὕτω σιωπηρῶς, νὰ τῇ
ἐκδηλῇ ἐμμέσως διὰ παρατεταμένων βλεμμάτων, διὰ λόγων κολακευτι-
κῶν τὸ αἰσθημά του καὶ νὰ ἥναι πεπισμένος ὅτι τὸν ἡγάπα καὶ ἐκείνη.

Αἱ ἡμέραι διεδέχοντο ἀλλήλας, οἱ μῆνες τοὺς μῆνας καὶ παρῆλθον
οὕτω δύο ἔτη. Ο Ἀνδρέας ἐπεράτωσε τὰς σπουδάς του ἐν τῷ Πολυτε-
χνείῳ, ἥριστευσε καὶ ἐστάλη ὑπότροφος εἰς Παρισίους πρὸς τελειο-
ποίησιν του.

Οταν μετέβαινε ν' ἀποχαιρετήσῃ τὴν οἰκογένειαν τοῦ κ. Καρποδίνη,
ἐσκέπτετο νὰ ὄμολογήσῃ εἰς τὴν Ἀγγελικήν τὸ πᾶν, νὰ τῇ ὑποσχεθῇ
ὅτι θὰ γείνῃ σύζυγός του καὶ νὰ τὴν παρακαλέσῃ ν' ἀναμείνῃ τὴν ἐπι-
στροφήν του. Δὲν ἐτόλμησεν δμως· ἥσαν ἄλλας τε τὴν ἐσπέραν ἐκείνην
πολλοὶ ἄλλοι εἰς τὴν αἰθουσαν. Η Ἀγγελικὴ ἐφάνη πολὺ συγκεκινη-
μένη, ἀφηρημένη πολλάκις, καὶ ὅταν, περὶ τὰ μεσάνυκτα, τοὺς ἀπεχαι-
ρέτησεν ὁ Ἀνδρέας καὶ ἐκείνη ἐκλείσθη εἰς τὸ δωμάτιόν της διὰ νὰ

κοιμηθῆ, ἐκάθησεν ἐπὶ τῆς κλίνης της, πρὶν ἐκδυθῆ, καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ πολλὴν ώραν, χύνουσα θερμότατα δάκρυα.

Μὲ τὸν πατέρα τῆς Ἀγγελικῆς ὁ Ἀνδρέας εἶχε συγχὴν ἀλληλογραφίαν.

‘Ημέραν τινα, ἐν μέσῳ τῆς Παρισιῶν τύρβης, ἔλαβεν ἐπιστολὴν ἐπὶ πενθίμου χάρτου. Οὐ ‘Ἀνδρέας τὴν ἤνοιξε μὲ μεγάλην ταραχὴν καὶ ἔμαθεν οὕτω τὸν θάνατον τῆς κυρίας Καρποδίνη, τῆς ἀγίας ἑκείνης γυναικός, τὴν ὅποιαν τόσον ἐσέθετο καὶ τόσον ἐξετίμα. Ἐλυπήθη βαθύτατα καὶ ἐλυπήθη ἐπὶ πλέον, ἀναλογιζόμενος τὰ δάκρυα, τὰ ὄποια θὰ ἔχουν ἡ Ἀγγελική καὶ τὴν θλιψιν, τὴν ὄποιαν θὰ ἥσθάνετο.

‘Αλλ’ ἂν ἐκείνος ἐλυπήθη καὶ ἐδάκρυσεν, οὐ κ. Καρποδίνης ἦτον ἀπαργύρωτος. Ή στέρησις τῆς συζύγου του, τὴν ὄποιαν παρ’ ὅλην τὴν πάροδον τῶν μακρῶν ἐτῶν, μέχρι πάθους ἡγάπα, ἡ στέρησις αὐτὴ τὸν ἔφερεν εἰς ἀπελπισίαν. Κενὸν ἤνοιγετο ἐνώπιόν του, κενὸν ἀχανὲς καὶ μαῦρον. Κατ’ ἀργὰς ἡρέσκετο νὰ κλείται μὲ τὴν λύπην του εἰς τὸ δωμάτιόν του, νὰ μὴ ἕδηρ νὰ βλέπῃ κανένα. Ύστερον δύμως ἡ λύπη του αὗτη τὸν ἀπεπνιγμα καὶ προσεπάλει ν’ ἀποδιώκῃ τὰς ἀναμνήσεις, τὰς ὄποιας χθὲς ἔκουσιώς ἀνεκάλει. Ἀπελπισία ἀρρώτος τὸν κατελάμβανεν ἐν τῇ οἰκίᾳ τὸ πᾶν ἐν αὐτῇ τῷ ἐνεθύμιζε τὴν νεκρὰν σύζυγόν του· τὰ ἐπιπλα καὶ οἱ τοῖχοι ἀκόμη.

‘Ἐξήρχετο τότε συχνά, καὶ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα. Εζήτει νὰ λησμονήσῃ, καὶ ἡ λήθη τὸν ἀπέρευγεν. Έφοβεῖτο νὰ μένῃ μόνος καὶ ἐζήτει παντοῦ τοὺς παλαιούς του φίλους, εἰς τὰς συζητήσεις τῶν ὄποιων ἡ ἐσιώπα ως λίθος ἡ ἐξήπτετο καὶ παρεφέρετο. Οι φίλοι του ἀνησύχουν, διότι τὸν ἔβλεπον ωγριῶντα καὶ ἐξασθενοῦντα ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ. Τὸν συνεβούλευον νὰ μεριμνήσῃ διὰ τὴν ὑγείαν του χάριν τῆς Ἀγγελικῆς, τὸν παρηγόρουν μὲ λόγους τετριμμένους.

‘Ηρχισε τότε ἡ πλῆξις ἡ ἀρρώτος. Επεδίωξε νέας γυωριμίας καὶ εὗρε φίλους νέους, οἱ ὄποιοι εἶχον ἀλλαξ ἔξεις καὶ διῆγον βίον διάφορον τοῦ ιδίου του. Ή μεταβολὴ τῶν ἐντυπώσεων, ἡ ἀλλαγὴ τοῦ βίου τὸν ἔκαμψε πολλάκις νὰ λησμονῆται. Εμεθύσθη ἐπανειλημμένως καὶ ἐπὶ τέλους ἤρχισε νὰ χαρτοπαιίζῃ.

Εἰς μίαν αἴθουσαν κατάμεστον καπνοῦ, μὲ ὄχτὼ ἔως δέκα συντρόφους, ἀγρίως προσατενίζοντας ὁ εἰς τὸν ἄλλον, κάτωθεν πολυφώτου λάμπας, ὁ δυστυχῆς Καρποδίνης, κατεχόμενος ὑπὸ τῶν συγκινήσεων τοῦ χαρτοπαιγνίου, τῶν ποικίλων καὶ μεταπτωτῶν, κατώρθωνε ν’ ἀποδιώκῃ ἀπὸ τὸν νοῦν του τὰς εὐφροσύνους ἀναμνήσεις τοῦ παρελθόντος του καὶ νὰ λησμονῇ τὴν θλιψιν, ἡ ὄποια τὸν κατέτρωγεν.

Εἰγον παρέλθει: δύο ἔτη ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Ἀνδρέου καὶ ἐν ἔτος ἀπὸ τοῦ θανάτου τῆς κυρίας Καρποδίνη. Η Ἀγγελική ἔμενε μόνη εἰς τὴν οἰκίαν, τὴν ὄποιαν ἐπέληρου τὸ πένθος καὶ ἡ ἐρήμωσις: Οι φίλοι:

τοῦ πατρός της, οἱ παλαιοὶ καὶ καλοὶ ἔκεινοι φίλοι, δὲν συνήγοντο πλέον· ὁ πατήρ της ἀπουσιάζεν ὅλην τὴν νύκτα καὶ ἐκοιμᾶτο σχεδὸν ὅλην τὴν ἡμέραν, ὥχρος, κατάκοπος. Ἡ θλίψις, τὴν ὅποιαν ἤσθάνετο διὰ τὴν στέρησιν τῆς μητρός της, ἡ ἀνησυχία, τὴν ὅποιαν τῇ ἐνέπνεε τοῦ πατρός της ἡ κατάστασις, εἶχον ἀποσβέσει τὴν πρὸς τὸν Ἀνδρέαν ἑλαφρὰν ἀλλοτε κλίσιν της, χωρὶς οὐχ ἦττον νὰ ἐπηρέασουν τὴν καλλονήν της, ἵτις τούναντίον ἐν τῇ μελαγχολίᾳ της καθίστατο συμπαθεστέρᾳ.

Τότε, εἰς μίαν συγγενικήν της οικίαν, τὴν ἐγνωρισέ πλουσίος της μεσῆλιξ καὶ ἐδελεάσθη τὴν ἐσχετίσθη περισσότερον, ἔξετίμησε τὸν χαρακτῆρα της, συνεκινήθη διὰ τὴν ἀτυχίαν της, τὴν ἡγάπησε καὶ τὴν ἐζήτησεν εἰς γάμον ἀπὸ τὸν πατέρα της. Ὁ πατέρα της, δοτις ἐβλεπε καταρρέουσας τὰς δυνάμεις του καὶ τὴν μικράν του περιουσίαν μειουμένην ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, ἢ μᾶλλον ἀπὸ νυκτὸς εἰς νύκτα, ἔπειτα τὴν Ἀγγελικὴν νὰ δεχθῇ τὴν πρότασίν του διὰ νὰ ἔξασφαλίσῃ οὕτω τὸ μέλλον της. Ἡ Ἀγγελικὴ δὲν εἶχε λόγον ν' ἀντείπη, εὐγνωμόνει μάλιστα εἰς τὸν ἀγαθὸν ἐκείνον μεσῆλικα, δοτις τὴν ἐξέλεξε μεταξὺ τόσων, ἀπροικον αὐτὴν καὶ ἔρημον. Διὰ τὸν Ἀνδρέαν δὲν εἶχε καμμίαν ἐλπίδα· ἐκείνος οὐδέποτε τῇ εἶχε εἴπει λέξιν σχετικῶν πρὸς τὸ αἰσθημά του, οὔτε εἰς τὰς πρὸς τὸν πατέρα της ἐπιστολάς του ὑπεδήλου τοιοῦτο τι.

Καὶ ἐτελέσθη ὁ γάμος τῆς καὶ τὴν οἰκίαν τοῦ πένθους ἐφωτισεν η
χαρά· ἀλλ' ἡ λάρυψις τῆς ἥτο λάρυψις ἀστραπῆς... Μετὰ ἐπτὰ μῆνας
ὅ σύζυγος τῆς Ἀγγελικῆς, προσβληθεὶς ὑπὸ ὄδυνηροτάτου νοσήματος
τῶν ὀστῶν, ἐξόιφθη ἐπὶ τῆς κλίνης του διὰ νὰ μὴ ἐγερθῇ πλέον.

Νέα! Θλίψεις διὰ τὴν δυστυχὴν Ἀγγελικήν, νέα δάκρυα καὶ αγωνία!
νέα! : 'Αγουπνία καὶ φόβοι, ἀποθάρρυνσις τελεία.

Μίαν πρωίαν, μετά πόνους ἀφορήτους ἐγχειρήσεων ἀνωφελῶν, ἔξαντληθείς, ἔξεπνευσεν ὁ σύζυγος της, καταλιπὼν αὐτὴν κληρονόμου ὄλοκλήρου τῆς περιουσίας του, ἀνερχομένης εἰς διακοσίας χιλιάδας δραχμῶν.

Οσοι ἐμακάρισαν δὲ τοῦτο τὴν Ἀγγελικήν, τὴν ἐλυπηθῆσαν σικαίως ὅταν ἔγγωνθησαν οἱ ὄροι τῆς διαθήκης.

Ο θάνατος του γαμβρού του ἐπέτεινε τὴν μελαγχολίαν του κ. Καρ-

ποδίνη και ἐδιπλασίασε τὸ χαρτοπακτικὸν πάθος του, τὸ ὁποῖον οὐκ ὀλίγον ὑπεδαύλιζεν ἡ ἐλπὶς ἀνακτήσεως τῆς περιουσίας του, ἐγγιζόυσης ὄσονούπω εἰς τὸ τέρμα της. Ἡ Ἀγγελικὴ ἐξ ἄλλου διηλθε τὸ πένθιμον ἔτος ἐν σχετικῇ λύπῃ, αἰσθανομένη τὸ μίσος τῶν συγγενῶν τοῦ συζύγου της, οἱ ὁποῖοι ἐπισκεπτόμενοι αὐτὴν ὑπὸ τὸ πρόσχημα συγγενικῆς στοργῆς, οὐχὶ σπανίως τὴν ἔκαμναν νὰ μετανοῇ ὅτι ἐδέχθη τὸν δρόμον τῆς διαθήκης.

Μίαν ήμέραν τῇ ἀνήγγειλον τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Ἀνδρέου, ἐπιστρέψαν-
τος εἰς Ἀθήνας. Ἡ Ἀγγελικὴ πύχαριστήθη ὅτι θὰ ἐπανέβλεπεν ἔνα
παλαιὸν γνώριμον, καλὸν φίλον τῆς οἰκογενείας της· ὅταν δύως ὁ
Ἀνδρέας, μελαγχολικός, ωχρός, εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν, ἡ Ἀγγελικὴ
ἐνόμισεν ὅτι διέγνωσεν εἰς τὸ βλέμμα του ἐλαφράν ἐπίπληξιν καὶ ἑτα-
ράχθη. Οἱ Ἀνδρέας ἀπέφυγε νὰ τῇ ἀναφέρῃ καν λέξιν περὶ τῶν συμβάν-
των ἀπὸ τῆς ήμέρας τῆς ἀναχωρήσεώς του καὶ περιωρίσθη νὰ τῇ ὑπεν-
θυμισθῇ τὰς εὐτυχεῖς, ὡς ἐλεγεν, ἐσπέρας, τὰς ὄποιας διέρχοντο παρὰ τὸ
κλειδοκύμβαλον, μὲ τὴν συντροφίαν τοῦ Βετόβεν καὶ τοῦ Μένδελσον.
”Οι! ”Εγω δύο κούνια νὰ παιξῶ πιάνο, ἀπήντησεν ἡ Ἀγγελική.

— "Ω! Έχω δυο χρονία να παιδιά κάνω, μου δὲν έπήγαιναν πλέον.
Έδοκιμασα κάποτε, μα τα δάκτυλά μου δὲν έπήγαιναν αισθημα! Είναι
κοινά να το ληγμονύγετε έτσι.

— Δέν βαρύνεσθε . . . Εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον δῆλα λησμονούνται.
— "Ολα; . . . Τὴν ἡρώτησεν ὁ Ἀνδρέας καὶ προσήλωσε τὸ βλέμμα
υ ἐταστικὸν ἐπ' αὐτῆς. Ἡ Ἀγγελική, ἐν ἀδικαιολογήτῳ στενοχωρίᾳ,
κέφθη νὰ τὸν διακόψῃ ἀποτόμως, ἀλλ ὁ νοῦς της, ταραγμένος, δὲν
οικήσκε τρόπον. 'Ο Ἀνδρέας ἐπέμεινε:

— Δέν ἐκάματε καλά, κυρία 'Αγγελική· τὸ πιάνο θά. σᾶς ἀνεκουφίζεν εἰς πολλὰς λυπηρὰς περιστάσεις. "Αλλως τε, εἴμαι βέβαιος, ότι ἐπιχειρίσετε καὶ πάλιν, πολὺ γρήγορα θά εὑρετε τὴν εὐκαμψίαν τῶν δακτύλων σας. Δέν ειμπορεῖτε νὰ φαντασθῆτε πόσην εύτυχίαν θά αισθανθώ ἀξιωθῶ ν' ἀκούσω καὶ πάλιν ἀπὸ σᾶς ἐκείνην τὴν θαυμασίαν *Clair de lune!*

“Η Αγγελική έμειδίασε μέ τινα πικράν, καὶ δταν ἀνεχώρησεν ο Ανδρέας, ἐπὶ πολὺ ἔμεινε σκεπτικόν. “Ἐπειτα ἐκάθισε παρὰ τὸ κλειδούμυβαλον καὶ ἤρχισε ν' ἀναχρούη τὴν πλήρη μυστηρίου καὶ μυστικισμοῦ σονάτων ἔκεινην τοῦ Βετόθεν, περὶ τῆς ὄποιας τῇ ώμιλησεν ὁ Ανδρέας. Κατ' ἀρχὰς εὔρισκε πολλὴν δυσκολίαν, ἀλλ' ὅλιγον κατ' ὅλιγον ἤρχισαν νὰ ἔξελισσωνται αἱ μελαγχολικαὶ ἔκειναι ἀρμονίαι, τὰς ὄποιας ἀλλοτε τόσον βαθέως ἡσθάνετο δταν ἐκάθητο παρὰ τὸ κλειδούμυβαλον της ὁ Ανδρέας. “Οσον αἱ φράσεις ἐτελειοποιοῦντο, ὅσον οἱ τόνοι διεδέχοντο ἀλλήλους ἐν πλειστέρᾳ συναφείᾳ, τόσον ἐπανήρχοντο εἰς τὸν νοῦν της τὰ παιδικὰ ὄνειρά της τὰ ἀθῶα, αἱ ὄνειροπολήσεις της αἱ ἀόριστοι. Ἐφαντάζετο τὸν Ανδρέαν καθήμενον, ὡς τότε, πλησίον της καὶ ἐνόμιζεν δτι ἥκουε τὴν φωνήν του, ὡς τότε, μὲ θαυμασμὸν ἐπευφημοῦσαν. Κάτι τι ἔσφιγγε τὴν καρδίαν της. Ὕγέρθη, μετέβη ἀπὸ δωματίου εἰς

δωμάτιον, καὶ ἐνόμιζεν δὲ παντοῦ ἔβλεπε τὸν Ἀνδρέαν, παντοῦ ἦκουε τὴν φωνὴν του.

πάρηλθον οὕτω τέσσαρες ἡμέραι μὲν ἀνησυχίαν ἀδικαιοιδόγυπτον. Τὴν πέμπτην ἡμέραν ὁ Ἀνδρέας ἦλθε νὰ τὴν ἐπισκεφθῇ.³ Ήτο μόνη. Ο πατέρη της, ἄγγρυπνος ὅλην τὴν νύκτα, ἔκοιμάτο. Εν τῇ κομψοτάτῃ αἰθουσῃ ἥπλουστο σιγῆλὸν ἡμίφως καὶ ἀρωματώδης ἀπόπνοια ἀνέδιδετο ἀνω καὶ πέριξ. Η Ἀγγελικὴ ἐφαίνετο στενοχωρημένη⁴ ὁ Ἀνδρέας περισσότερον ἀπὸ ἔκεινην.

— Ἐκολακευόμην νὰ πιστεύω ὅτι θὰ ἡρχέσθε συχνότερα νὰ μὲ βλέπετε· τοῦ εἶπεν ἡ Ἀγγελική, καὶ ἐτόνιζε τόσον ἐλαφρὰ τὰς λέξεις της ὥστε θὰ ἐνόμιζε τις ὅτι δὲν ἡθελεν' ἀκουσθῆν· Ο Ἄνδρεας ἐπί τινα δευτερόλεπτα ἔσπιωπησεν· Ὅστερον μετ' ἀποφάσεως, ἀπεκρίθη:

— Θά γίναι καλλίτερον νὰ σᾶς όμιλήσω εἰλικρινῶς. Σεις δὲν έννοεῖτε τὴν ταραχήν μου, οὔτε εἶναι δυνατὸν νὰ φαντασθῆτε τι θὰ σᾶς εἴπω: 'Η θέσης μου πλησίον σας δὲν εἶναι καθόλου ἀσφαλής.

= Αὲν σᾶς ἐννοῶ, κύριε Ἀνδρέα.

— Δέν ους τοις πάντας
— Δέν άμφιβάλλω δέ: δέν μ' ἐννοεῖτε, ἀν καὶ ἐνόμιζον δέι αλλοτε
μὲ εἴχετε ἐννοήσει. Αἱ ημέραι, τας ὅποιας ἐπέρασα μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν,
μου ἤσαν πολὺ θλιβεραί.

— Δὲν πιστεύω νὰ ἔπιπται οντος ἐγώ . . .

— Σείς, ἀλλὰ χωρὶς νὰ τὸ θέλετε.
‘Η Ἀγγελικὴ τὸν ἡτένιζε καὶ ἐσιώπα. ‘Η ταραχή της πῦξανεν ἐπὶ πλέον καὶ συναισθημα φόβου τὴν κατελάμβανεν· ὁ Ἄνδρεας ἔξη-
κολούθησεν:

— Σάς είπον προηγουμένως «ένομίζον ότι άλλοτε μὲ εἰχετε έννοήσει», — επιτρέφατε μου νὰ σᾶς τὸ ἐπαναλάθω. «Οταν ἡρχόμην συχνὰ εἰς τὸ σπήτη τοις — ἐνθυμεῖσθε; — Μου εἰχετε ἐμπνεύσει ἕνα αἰσθημα βαθὺ . . . Τόσον βαθὺ δυσκαὶ εὐγενές δὲν ἦτο δυνατὸν ἀλλως τε νὰ μὴ ἥτον εὐγενὲς τὸ αἰσθημά μου, ἀφοῦ τὸ εἰχετε ἐμπνεύσει σεῖς. Οι τρόποι σας, τὰ βλέμματα σας, αἱ ιδιαιτεραι φροντίδες, τὰς ὁποίας ἐλαμβάνετε δι' ἐμέ, μὲ εἶχον πείσει ὅτι ὅχι μόνον εἰχετε ἐννοήσει τὸ αἰσθημά μου ἀλλὰ καὶ συγχρόνως ὅτι δὲν τὸ ἀπεκρούετε. Σάς ἐσπουδάζον καθ' ἑκάστην καὶ ἡμην πεπεισμένος ὅτι δὲν εἰσθε φιλάρεσκος κάθε ἄλλο. Εἶχον σκεφθῆ πολλάκις νὰ σᾶς ὄμοιογήσω τὸ αἰσθημά μου αὐτό, νὰ σᾶς ὑποδείξω ὅτι θὰ ἥσθε εὐτυχής μαζὺ μου, διτι θὰ προσεπάθουν νὰ σᾶς καταστήσω εὐδαίμονα· οὐδέποτε δύμως ἐτόλμησα. Στὴν ζευητείᾳ ὅταν ἡμην, ἥσθε ἡ μόνη μου σκέψις, καὶ ὁ μόνος πόθος μου ἦτο νὰ καταστῶ δυσκον τὸ δυνατὸν ἀξιώτερος τῆς εὐτυχίας, τὴν ὁποίαν ὄνειροπόλουν πλησίον σας. Τίποτε ἄλλο δὲν ἡμποροῦσε νὰ μ' ἔλκυσῃ. Δὲν ἔβλεπα τὴν ὥρα πότε νὰ ἐπιστρέψω διὰ νὰ σᾶς ζητήσω ἀπὸ τὸν πατέρα σας καὶ νὰ ρίψω εἰς τοὺς πόδας σας, λάτρις σας αἰώνιος. «Ἐξαρνα, μίαν ἡμέραν, μανθάνω ὅτι ἐνυμφεύθητε· μοῦ τὸ ἔγγραφεν ὁ πατέρας σας καὶ μοῦ τὸ ἔγγραφε μὲ τόσην χαράν! Τετέλεσται! Δὲν εἶχον τίποτε νὰ ἐλπίζω πλέον. Ἐπέρασαν ἡμέρας καὶ μῆνες, κατὰ τοὺς ὄποιους ἡ ζωὴ μοῦ ἥτον ἀνιαρά. «Οταν ἡ μία καὶ μόνη

ἐλπίς πετάξῃ ἀπὸ τὴν καρδιάν μας δὲν εἰμπορεῖτε νὰ φαντασθῆτε τί κενὸν ἀφίνει, τί σκότος ἀφόρητον! Τὰ πράγματα δύμως εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον μεταβάλλονται πολὺ συχνὰ καὶ πολλάκις μεταβάλλονται ἀπροσδοκήτως. "Οταν σᾶς συνέβη τὸ δυστύχημα νὰ χάσετε τὸν σύζυγόν σας — μὴ μὲ παρεξηγήσετε καὶ μὴ μ' ἐκλάθετε ἐγωιστὴν — ἐλυπήθην μόνον διότι σᾶς ἐφανταζόμην νὰ λυπήσθε καὶ νὰ κλαίετε, ἐγὼ δύμως ἥρχισα νὰ ἐπανευρίσκω τὰ ἔχνη τῆς ἀπωλεσθείσης εὐτυχίας μου, καὶ ὅταν ἐπέστρεφον εἰς τὰς Ἀθήνας, ἡ ἐλπίς μου εἶχεν ἀναγεννηθῆ . . .

"Η Ἀγγελικὴ τὸν ἄφινε νὰ λέγη καὶ τὸν ἥκουε χωρὶς νὰ τὸν βλέπῃ· εἰς τὴν τελευταίαν φράσιν του ὑψώσε τοὺς ὄφθαλμούς της. 'Ο Ἄνδρεας ἔξηκολούθησεν :

— "Ω! 'Εννοῶ τὸ βλέμμα σας. "Εμαθον τὰ πάντα, ἔμαθον τὸν φρίκτὸν ἐκείνον δρὸν τῆς διαθήκης καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἀπεφάσισα νὰ μὴ σᾶς ἐπανίδω πλέον. "Επειτα ἐσκέφθην ὅτι θὰ ὑπέφερον πολὺ καὶ ἐν τῇ ἀδύναμική τῆς θελήσεως μου ἥρχισα νὰ συνθηκολογῶ μὲ τὸν ἑαυτόν μου : Εὔρηκα μερικὰς προφάσεις, αἱ ὁποῖαι ἀλλως τε δὲν εἶναι καὶ ἀδικαιολόγητοι : "Οτι θὰ ὑποθέσατε πῶς εἴμαι δυσηρεστημένος ἢ πῶς ἥρχόμην μόνον ὅταν εὕρισκα διασκεδάσεις εἰς τὸ σπῆτι σας· ὅτι ἡ ἐντελής μου ἀπομάκρυνσις θὰ παρεξηγηθῇ εἰς βάρος σας ἀπὸ τοὺς γνωστούς μας· καὶ ἀλλας προφάσεις ἀκόμη. Καὶ ιδού ὅτι ἥλθα.

Τὸ τί ὑπέφερεν ἀκούουσα σὲ Ἀγγελικὴ δέν περιγράφεται πάλη γιγάντων ἐτελεῖτο ἐν τῇ καρδίᾳ της. "Ολα τὰ ἀόριστα αἰσθήματα, τὰ ὁποῖα ἐγεννῶντο ἐν αὐτῇ ἐπὶ τῇ θέᾳ καὶ ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει τοῦ Ἄνδρέου, ἥρχισαν ἥδη νὰ διαφωτίζωνται· ἡ ἀχλύς διελύετο. 'Ησθάνετο ὅτι τὸν ἥγάπα καὶ ὅτι τὸν ἥγάπα ἀπὸ μακροῦ χρόνου καὶ ὅτι τὸν ἥγάπα μὲ σὸλην τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς της. 'Η ίδεα, ἡ πεποίθησις μᾶλλον ὅτι ἀντηγαπάτε τὴν ἔκαμψη τόσον ὑπερήφανον καὶ τόσον γενναῖαν, ὥστε δὲν ἥτο δυνατὸν νὰ ὑποχωρήσῃ πρὸ οἰασδήποτε θυσίας. Μὲ μειδίαμα ἐλαφρὸν ἥρώτησε τὸν Ἄνδρέαν :

— Καὶ τί σᾶς ἐμποδίζῃ νὰ ἔρχεσθε συχνὰ δύπως ἥρχεσθε καὶ ἀλλοτε;

— Ο φόβος ὅτι δὲν θὰ θεραπευθῶ ποτέ.

— Καὶ τὸ ἐπιθυμεῖτε τόσον πολὺ νὰ θεραπευθῆτε;

— 'Αφοῦ δὲν ὑπάρχει καμμία ἐλπίς . . .

— Νομίζετε;

— Καὶ ὁ δρός τῆς διαθήκης;

— "Οταν ἀπαξ παραδεχθῇ κανεὶς ὅτι ἡ εὐτυχία δὲν ἔγκειται εἰς τὸν πλοῦτον . . . 'Η περιουσία τοῦ σύζυγου μου εἶναι ἀθικτος· δύναμαι νὰ τὴν ἐπιστρέψω καὶ νὰ ἴμμαι ἐλευθέρα εἰς τὰς πράξεις μου.

— Καὶ θὰ κάμετε μίαν τόσον μεγάλην θυσίαν;

— Δὲν θὰ κάμω καμμίαν θυσίαν· τούναντίον μάλιστα, θὰ κάμω μίαν πρᾶξιν ἐγωιστικωτάτην· θὰ ζητήσω τὴν εὐτυχίαν, τὴν ὁποίαν ἀδίκως τόσα καὶ τόσα ἔτη ώνειροπόλησα.

— 'Ο Ἄνδρεας, ἔξαλλος, ἥρπασε τὴν χείρα της καὶ τὴν ἔφερεν εἰς τὰ χείλη του.

*

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ Ἀνδρέας καὶ ἡ Ἀγγελικὴ ἦσαν οἱ εὐτυχέστεροι τῶν θυητῶν. Δεν ἤδυνατο ὅμως νὰ εἴπῃ τὸ ἴδιον καὶ ὁ πατήρ της.

Ο κ. Καρποδίνης ἡγύνει ἀκόμη τὴν ἀπόφασιν αὐτὴν τῆς θυγατρός του δταν τὸ ἑσπέρας μετέβαινε εἰς τὴν χαρτοπαικτικὴν λέσχην του. Ἡ χαρτοπαικτικὴ μανία του εἶχε φθάσει εἰς τὸ κατακόρυφον τὰς τελευταίας αὐτὰς ἡμέρας· ὅλοκληρος ἡ μικρά του περιουσία εὑρίσκετο εἰς χεῖρας τόσον λυσσωδώς ἔπαιζεν, ὅχι πλέον διὰ νὰ λησμονῇ τὴν θιᾶψιν του, ἀλλὰ διὰ ν' ἀνακτήσῃ μέρος τούλαχιστον τῶν δσων εἶχε χάσει. Ἡ ἑσπέρα ἐκείνη ἦτον ἡ φρικωδεστέρα πασῶν. Οι συμπαίκται του, ἀντιληφθέντες δτι δὲν τοῦ ἔμεινε πλέον τίποτε, ἥρχισαν ἥδη νὰ προσβλέπουν καὶ εἰς τὴν περιουσίαν τῆς Ἀγγελικῆς, ἡ ὁποία ἀνήρχετο εἰς διακοσίας χιλιάδας δραχμῶν, καὶ τὸν ἐπίστοναν πολὺ προθύμως, μὲ τὴν πλήρη πεποίθησιν δτι ἡ κόρη θὰ ἐπλήρωνε τὰ χρέη τοῦ πατρός. Τὰ χρέη ὅμως αὐτὰ ἐν διατήματι ὠρῶν μόνον ἀνηλθον εἰς χιλιάδας ἐπὶ χιλιάδων.

Ο δυστυχὴς Καρποδίνης, περὶ τὰ χαράγματα, ἔξηλθε τῆς λέσχης ως παράφρων· δὲν ἤδυνατο νὰ συγκεντρώσῃ τὰς σκέψεις του· κάτι συνέσφιγγε τὸν ἐγκέφαλόν του· ὅλον τὸ σῶμα του ἔτρεμε. Προετίμαντο ἀντοκτονήσῃ μᾶλλον παρὰ νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν Ἀγγελικήν. Ἐπλανάτο ἀνὰ τὰς ὁδοὺς καὶ δὲν ἐτόλμα νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν οἰκίαν του.

Οι κερδίσαντες συμπαίκται ἔστειλον ως ἀντιπρόσωπόν των εἰς τὴν Ἀγγελικήν τὸν διευθυντὴν τῆς λέσχης, δστις παρουσιάσθη πρωὶ-πρωὶ. Ὁ ἔντιμος αὐτὸς ἀνθρωπὸς παρέστησε μὲ τὰ μελανότερα χρώματα τὴν ἀτιμίαν τοῦ πατρός της, δστις ἔπαιζε χωρὶς νὰ ἔχῃ νὰ πληρώσῃ, παρέστησεν ἐπίσης τὴν δεινὴν θέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν τῷρα εὑρίσκετο ὁ πατήρ της καὶ τῇ ὑπέδειξεν ἡ μᾶλλον τὴν ἕκαπες νὰ ἐννοήσῃ δτι ἐσκέπτετο αὐτοκτονίαν. Ἡ Ἀγγελικὴ ἐταράχθη καὶ σχεδόν δὲν ἀντελαυδάνετο. Ἔγνωρίζεν δτι ὁ πατήρ της, καὶ ἀν ἀκόμη δὲν ἐπλήρωνε τὰ χαρτοπαικτικὰ χρέη του, δὲν θὰ ἦτον ἀτιμος, ἐγνώριζεν ὅμως τὰς περὶ τιμῆς αὐστηροτάτας ἔστω καὶ ἐσφαλμένας ἰδέας του καὶ τὸν ἐφαντάζετο ἀλγοῦντα καὶ ὄδυρόμενον, σκεπτόμενον ν' αὐτοκτονήσῃ. Ἐπλήρωσε τὰ χρέη του ἀγοργύστως καὶ δταν ὁ διευθυντὴς τῆς λέσχης ἀνεγώρησεν, ἔσταύρωσε τὰς χεῖράς της ἐν ἀπελπισίᾳ καὶ ἐψιθύρισε: «Τώρα, μοῦ εἶναι πλέον ἀδύνατον νὰ ἐπιστρέψω τὴν περιουσίαν τοῦ συζύγου μου· εἶμαι δεσμευμένη διὰ παντός!»

Μετ' ὅλιγας ὥρας ἤλθεν ὁ Ἀνδρέας νὰ τὴν ἐπισκεφθῇ. Ἡ χαρὰ ἦτον ἔζωγραφισμένη εἰς τὸ πρόσωπόν του, ἡ εὐτυχία ἀντεναλλάτο εἰς τὰ ὅμιματά του.

Ἡ Ἀγγελικὴ, τῆς ὁποίας οἱ ὄφθαλμοὶ ἦσαν ἐρυθροὶ ἀπὸ τὰ δάκρυα, διέκοψε τὰς πρώτας ἐνθουσιώδεις λέξεις του:

— Λησμονήσατέ με, κύριε Ἀνδρέα· δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκπληρώσω τὴν ἀπόφασιν τὴν ὁποίαν ἔλαβον χθές.

Διὰ νὰ μὴ ἐκθέσῃ δῆμως τὸν πατέρα της, καὶ διὰ νὰ μὴ διακυβεύσῃ τὴν ὑπόληψίν του, προσέθηκε:

— Ξεύρετε, συνήθισα νὰ ζῶ καππως ἀνετώτερον καὶ ἐσκέφθην ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐπιστρέψω τὴν περιουσίαν τοῦ συζύγου μου.

— Τί ἔννοείτε μὲ τὸ νὰ ζῆτε καππως ἀνετώτερον;

— Δὲν λέγω δὲν δὲν θὰ προσπαθήσετε νὰ μὲ καταστήσετε εὔτυχη, ἀλλ' δῆμως δήποτε . . .

— Κυρία Ἀγγελική, εἶπε προσβληθεὶς ὁ Ἀνδρέας, λυποῦμαι πολὺ διότι μὲ ἀναγκάζετε νὰ μεταβάλλω τὴν ἰδέαν, τὴν ὥποιαν εἰχον σχηματίσει διὰ σᾶς. Σεῖς ἡ ἰδία εἴπετε χθές, ὅτι ἡ εὐτυχία δὲν ἔρχεται εἰς τὸν πλοῦτον, καὶ δῆμως ἴδου ὅτι δὲν τὸ φρονεῖτε. Εἶσθε βεβαίως ἐλευθέρα νὰ φρονήτε δὲν, τι θέλετε, ἐν τοιαύτῃ δῆμως περιπτώσει δὲν σᾶς ἐπετρέπετο νὰ παιξετε μὲ τὸ αἰσθημά μου καὶ νὰ μὲ κάμετε νὰ ἐλπίσω.

‘Η Ἀγγελική κατεβίβασε τοὺς ὄφθαλμούς της, διὰ νὰ μὴ τοὺς ἵδη δακρυσμένους ὁ Ἀνδρέας, καὶ δὲν ἀπήντησε. Τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς ἐκείνην ἤνοιξεν ἡ θύρα τῆς αιθούσης καὶ εἰσῆλθεν ὁ πατέρος της δρομαίως, δακρύων. Ήρμητε πρὸς τὴν Ἀγγελικήν, χωρὶς νὰ δώσῃ τὴν ἐλαχίστην προσοχὴν εἰς τὸν Ἀνδρέαν, τὴν ἐνηγκαλίσθη, τὴν κατεφίλησε, καὶ μὲ φωνὴν τρέμουσαν τῇ ἔλεγε :

— Σ' εὐχαριστῶ! Σ' εὐχαριστῶ! Ἀγαπητό μου παιδί, μοῦ ἔσωσες τὴν ζωή μου, μοῦ ἔσωσες τὴν τιμή μου.

Καὶ ἔκλαιεν αὐτὸς καὶ ἔκλαιει μετὰ λυγμῶν ἡ Ἀγγελική.

‘Ο κ. Καρποδίνης ἐξήγησεν ἀμέσως τὰ πάντα εἰς τὸν Ἀνδρέαν, δοτις ἀνέκραζεν :

— Εἶσθε ἀγγελος καὶ σᾶς ζητῶ συγγνώμην. Παρεφέρθην ώς ἐγωιστής· συγχωρήσατέ με!

— Λησμόνησέ με, Ἀνδρέα, ἀπεκρίθη ἡ Ἀγγελική.

(Νοέμβριος 1900)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΟΛΕΜΗΣ

ΣΕ ΜΙΑΝ ΟΡΦΑΝΟΥΛΑ

Δε θέλω, κόρη, ἄλλη βολά
Νὰ πικραναστενάζεις,
Ξοπίσω μου νὰ δέρνεσαι
Μπροστά μου νὰ σπαράζεις.

Δε θέλω μὲ παράπονο
Στὰ στήθια μου νὰ γέρνης
Καὶ τὴν πικρὴν δρφάνια σου
Στὴ σκέψη μου νὰ φέρνης.

Φοβᾶσαι μὴν ἔχάσω σε
Πονσαὶ φτωχοῦλα κι' ἔρμη
Κι' δῆμως γιὰ τοῦτο σ' ἀγαπῶ
Μὲ πιὸ μεγάλη θέρμη.

Στ' ὥριο σπιτάκι μου αδριο
Σᾶν πάιμε, συλλογίσουν,
Πῶς οἱ γερόντοι μου γονιοί
Θὰ γένουν καὶ γονιοί σου.

Σ. Ε. ΣΚΙΠΗΣ

